

Limburgse
Milieukoepel vzw

In dit nummer:

Verkiezingen 2018	2
Alles voor de toerist	8
Wolven in het land	11
Pietpraat	14
Activiteitenkalender	15

Driemaandelijke Milieukrant

Wordt elektronisch verzonden aan de 50 aangesloten verenigingen die op hun beurt zorgen voor de verdere verspreiding onder hun abonnees/leden.

Bijlage bij:
Milieugroep Mangelbeek (25ste jg-3)

Verantwoordelijke uitgever: Feyen August, Geraetsstraat 25, 3500 Hasselt

Like ons op
Facebook!

Vlaanderen
verbeelding werkt

Verkiezingen 2018

Op 14 oktober worden de nieuwe besturen voor de gemeenten en provincie verkozen. Eerst worden natuurlijk de stemmen door de burgers uitgebracht, nadien volgt het overleg tussen de partijen voor de samenstelling van de meerderheid, het schepencollege en de gemeenteraad. Ongeveer gelijkaardig wordt in de provincie de politieke verantwoordelijkheid voor de volgende legislatuur vastgelegd.

Vanaf 1 januari treden de nieuwe besturen aan en voeren ze de eerstvolgende 6 jaar het politiek beleid in hun gemeente/provincie.

Provinciale bevoegdheden worden ingeperkt

Het Vlaamse Gemeentedecreet (van juli 2005) bepaalt dat de gemeenten op lokaal niveau willen bijdragen tot het welzijn van de burgers en tot de duurzame ontwikkeling.

1. De provincie

De bevoegdheden van de provincie op vlak van leefmilieu zijn nogal beperkt tot administratieve taken, en dan nog vooral inzake vergunningsprocedures. De uitdagingen voor de provinciebesturen zijn in de toekomst gelegen bij de "grondgebonden" bevoegdheden.

Alhoewel de provincies zeer sterk beperkt zijn in hun bevoegdheden, en vanaf 2019 zullen ook de samenstelling van zowel de deputatie als van de provincieraad beperkt worden, zijn de bevoegdheden voor leefmilieu zeer belangrijk.

Ruimtelijke ordening

Voor de provincie behoren hiertoe onder meer de afbakening van de stedelijke gebieden en de gebiedsgerichte projecten, de ruimtelijke planning (zowel structuurplannen als de uitvoeringsplannen), de bouwberoepen en de omgevingsvergunning.

Landbouw

Inzake landbouw heeft de provincie een aantal taken rond landbouwbeleid, onderzoek en vorming, landbouwverbreding en gebiedsgericht plattelandsbeleid.

Mobiliteit

Hieronder vallen voor de provincie vooral het streekgericht mobiliteitsbeleid, de basisbeschikbaarheid, het fietsbeleid en de trage wegen.

Nood aan verplaatsingen wordt in belangrijke mate beperkt door een goede ruimtelijke ordening en vervlechting van activiteiten in de woonkernen. Lokale besturen kunnen deze doelstelling ondersteunen door in te zetten op kernversterking, door in de woongebieden voorrang te verlenen aan de zwakkere weggebruikers, en door het realiseren van kwalitatieve openbare ruimte zoals voetgangerszones, trage wegen, lage emissiezones (waarin voertuigen met enkel verbrandingsmotor niet meer toegelaten zijn). Ook het promoten van openbaar vervoer behoort tot de mogelijkheden van de gemeente.

Leefmilieu

Het leefmilieu is bij uitstek het beleidsdomein waarin de provincie haar intermediaire rol en motor van de gebiedsgerichte werking kan opnemen.

Zowel bepaalde omgevingsvergunningen (klasse 1 milieuvergunningen) als sommige natuurvergunningen behoren tot de bevoegdheid van de provincie. Natuur- en milieueducatie is een kerntaak van de provincie. In het klimaat- en energiebeleid is de provincie een sterke actor.

De bescherming van de biodiversiteit blijft belangrijk

Natuur

Het huidige natuur-, bos-, -en landschapsbeleid van de provincie wordt gekenmerkt door een diversiteit aan instrumenten, projecten en doelgroepen. De provincie heeft onder meer de taak om natuurverbindingen af te bakenen en in te richten. Ook voert de provincie een stimulerend en sensibiliserend beleid inzake natuurbehoud.

Als eigenaar van belangrijke natuurgebieden kan de provincie zich manifesteren als terreinbeheerder. Hierop aansluitend kan de provincie ook informeren, sensibiliseren en een stimulerend gebiedsgericht beleid voeren.

De bescherming van de biodiversiteit is eveneens een belangrijk aandachtspunt en kan complementair zijn aan het gewestelijk beleid. De soortgerichte werking spitst zich vooral toe op zeldzame en bedreigde soorten. Ook de instandhoudingsdoelstellingen (IHD's) worden door de provincie opgevolgd.

Waterbeleid

Op gebied van integraal waterbeleid is de provincie een zeer belangrijke overheid, zeker in kader van een duurzaam evenwicht tussen ecologische en maatschappelijke functies.

Globaal kunnen zo binnen één bestuursniveau ingezet worden op integraal waterbeleid: initiatieven inzake natuurverbindingen, planologische processen, soortenbeleid, enz...

Sedert 1 januari 2014 is de provincie bevoegd voor de erkenning, subsidiëring en opvolging van zowel de bosgroepen als de regionale landschappen.

2. De gemeente

De bevoegdheden voor de gemeenten zijn in verhouding meer uitgebreid, maar rond een aantal thema's heeft de gemeente in feite geen bevoegdheid aangezien deze bevoegdheid is toegewezen aan een hoger niveau, rond een aantal thema's kan de gemeentelijke overheid werken aan een duurzame samenleving. Om een en ander te bereiken zijn transities nodig op zes thema's: ruimtelijke ordening, natuur en bos, energie, mobiliteit, circulaire economie, voeding en landbouw. Er zijn ook zes sleutels om als gemeentelijke overheid de beoogde doelstellingen te bereiken. Door een visie op termijn (richtjaar 2050) te ontwikkelen, een duurzaam financieel model toe te passen, de burgers en belangengroepen te betrekken, sociale inclusie te garanderen, het voorbeeld te geven, en over de gemeentegrenzen heen te kijken zal het duurzaam lokaal beleid optimaal kunnen ontplooid worden.

Gemeentelijke bevoegdheden zijn meer uitgebreid

Duurzaam beleid

Op de VN-top in New York in 2015 werd een nieuw globaal kader vastgelegd om de Duurzame Ontwikkelingsdoelen (SDG's) gedurende 15 jaar na te streven. België zette, samen met 193 andere landen, zijn handtekening onder deze 17 doelstellingen. Hiermee verbond ons land zich ertoe om deze agenda voor Duurzame Ontwikkeling na te streven. Ook de Vlaamse steden en gemeenten zullen inspanningen moeten leveren om deze doelstellingen te bereiken.

Voor de milieubeweging zijn vooral volgende doelstellingen van belang:

- betaalbare en duurzame energie;
- duurzame steden en gemeenschappen;
- verantwoorde consumptie en productie;
- klimaatbeleid;
- leven in het water;
- leven op het land;
- partnerschap om de doelstellingen te bereiken.

Alhoewel deze doelstellingen vaag zijn kunnen ze op gemeentelijk en provinciaal niveau meestal concrete invullingen krijgen waardoor ze beleidsmatig kunnen aanzetten tot een duurzaam beleid.

Met oog op een duurzame toekomst is het noodzakelijk dat het beleid inzet op klimaatbeleid, luchtkwaliteit, waterkwaliteit en grondstoffen. Ook het gemeentelijk beleid kan en moet inzetten op deze items. Belangrijk is dat door optimaal in te zetten op deze thema's een aantal bijkomende en afgeleide thema's eveneens verbeteren. Het lokaal bestuur kan dit stimuleren door positieve initiatieven te ondersteunen, door overleg, door sensibilisering en natuurlijk door zelf het goede voorbeeld te geven. Belangrijk hierbij is dat de gemeentelijke overheid bij elk relevant advies en/of relevante beslissing een "duurzaamheidstoets" doorvoert en dit aspect ook opneemt in het advies en/of beslissing.

Voor het realiseren van een duurzaam lokaal beleid kan de gemeente hergebruik-, herstel- en deeleconomie stimuleren. Via lokale (kring)winkels kunnen zo een groot aantal toestellen en materialen een tweede leven krijgen. Ook gebouwen kunnen vaak meer multifunctioneel gebruikt worden.

Open ruimte

Het vrijwaren van de open ruimte heeft vele voordelen en is absoluut noodzakelijk. De open ruimte zorgt voor een belangrijk deel voor alle elementen die noodzakelijk zijn voor een gezond leefmilieu. Voedsel, zuurstof, water, energie, grondstoffen en biodiversiteit maken het leven mogelijk. Biodiversiteit en daarmee samenhangende gezonde ecosystemen zijn vooral te vinden in (robuuste) natuurgebieden.

Open ruimte is van onschatbare waarde en moet gevrijwaard blijven.

Het is dan ook van essentieel belang dat de gemeenten een degelijk "open ruimte" beleid voeren en zich inzetten voor de bescherming van de natuur. Voor beide aspecten heeft de gemeente een aantal mogelijkheden. Voor de vrijwaring van de open ruimte kan de gemeente beroep doen op onder meer ruimtelijke uitvoeringsplannen, stedenbouwkundige verordeningen, handhavingsbeleid. In concreto kan de gemeente initiatieven nemen om "verrommeling" van de open ruimte en ook van de woongebieden tegen te gaan, kan het realiseren van infrastructuur beperken, kan leegstand aanpakken en eigen gronden volwaardig beheeren...

De gemeente moet ook inzetten op een verantwoorde toegankelijkheid van de open ruimte en natuurgebieden en op het beheer van landschappelijke elementen en natuurgebieden.

Hernieuwbare
in plaats van
fossiele brand-
stoffen

Om de open ruimte te vrijwaren moet ook ingezet worden op kernversterking. Hierdoor wordt niet alleen de leefbaarheid van de kernen verhoogd, maar wordt tevens de ruimte aan de rand van de woongebieden gespaard, zijn minder infrastructuren en nutsvoorzieningen nodig en wordt de basis gevormd voor klimaatneutrale gemeenten. De gemeente moet inzetten op meer ruimte voor natuur en bos. Natuur en bos zijn van essentieel belang omdat ze een belangrijke bijdrage leveren aan een aantal noodzakelijke ecologische functies. Naast het behoud van de biodiversiteit zijn dat onder meer: optimaliseren van de waterhuishouding, beperken van stof, lawaai, lichthinder, luchtverontreiniging... De gemeente kan gronden aankopen voor het beheer als natuurgebieden. Ook gronden van andere overheden (OCMW's, Kerkfabrieken,...) kunnen als natuurgebied ingericht en beheerd worden. Belangrijk is ook het natuurvriendelijk beheer van de bermen langsheen waterlopen en wegen. Want deze stroken vormen belangrijke biotopen en verbindingen voor zowel planten als dieren.

Ook in de woon- en industriegebieden is meer groen noodzakelijk. Ook hier heeft de gemeente een groot aantal mogelijkheden. Belangrijk is alleszins dat deze gebieden planmatig worden aangepakt en dat het beheer gedurende langere perioden wordt gepland en uitgevoerd.

Energie

Om de klimaatverandering te stoppen moet het gebruik van fossiele brandstoffen uitgefaseerd worden en moet men overstappen op hernieuwbare energie.

Op vlak van energie kan de gemeente zeer veel realiseren. Door een verantwoord energiebeleid te voeren kan de luchtuitstoot beperkt worden en wordt de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen beperkt.

De gemeente kan bij nieuwbouwprojecten vragen dat een warmtetoets wordt uitgevoerd om na te gaan welke vormen van hernieuwbare warmte mogelijk zijn. Ook kan, samen met de netbeheerder, worden gewerkt aan een strategie voor de uitfasering van het aardgasnet in de gemeente. De uitbouw van lokale energienetten kan ook ondersteund worden. Alleszins zou de gemeente ook moeten zorgen dat zeker al de nieuw aangekochte voertuigen emissievrij zijn. Ook een voldoende publiek toegankelijke, slimme laadinfrastructuur voor elektrische voertuigen is zinvol.

Natuur

Natuur is zeer belangrijk voor het menselijk welzijn.

Meer natuur en biodiversiteit maken de gemeenten aantrekkelijk en leveren belangrijke diensten. Vooral de buffering van water, vermindering van hinder zoals stank, lawaai en licht, vermindering van warmte-effecten, het zuiveren van de sterk vervuilde lucht kunnen gerealiseerd worden door meer en betere natuur.

Natuur is zeer belangrijk voor het menselijk welzijn.

De gemeente kan inzake natuur een aantal belangrijke initiatieven nemen. In dit verband is het zinvol om te verwijzen naar het volwaardig beheer van eigen en andere overheidsgronden, het ondersteunen van aankoop en beheer van waardevolle (natuur)gebieden, de toegankelijkheid optimaliseren zonder dat de natuur hier nadeel van ondervindt. Ook het stimuleren van het soortenbeleid is een belangrijk aspect om de bewoners te betrekken bij dit beleid. En dit moet niet beperkt blijven tot de natuurgebieden, ook in de woongebieden kunnen initiatieven opgezet worden, zoals voor huiszwaluwen, boerenzwaluwen, kerkuilen... Ook niet geliefde dieren, zoals de vos, marter en vleermuizen verdienen gepaste aandacht.

14 oktober

De laatste jaren hebben we kunnen vaststellen dat het beleid van onze overheden inzake leefmilieu, duurzaamheid, ruimtelijke ordening sterk aan interesse en belang heeft ingeboet. Men kan natuurlijk stellen dat er andere, en dus belangrijker, onderwerpen aan de orde van de dag zijn. Maar zelfs mocht dit zo zijn, de fundamentele aspecten inzake een gezond leefmilieu, verantwoorde ruimtelijke ordening en optimale duurzaamheid zijn maatschappelijk essentieel en dienen ook binnen het politiek beleid opnieuw beschouwd te worden als essentiële onderwerpen. Want zowel op provinciaal als op gemeentelijk niveau kan een belangrijke bijdrage geleverd worden aan de verbetering van onze leefomgeving.

August Feyen

Alles voor de toerist

Het gaat goed met het toerisme in Limburg. In de zomer van 2018 (juli en augustus) hebben 325 000 toeristen zich ingecheckt bij verblijfsaccommodaties, goed voor 1,3 miljoen overnachtingen en een omzet van 125 miljoen euro. Dat is 18 % meer dan vijf jaar geleden. Op economisch vlak is dit geweldig, maar of dit ecologisch ook te verantwoorden valt, dat durven we in twijfel te trekken.

Troeven uitspelen

Onze provincie is de groenste van Vlaanderen. We hebben veel natuur: 40 % van de Vlaamse beschermde natuur ligt in Limburg. De meeste bedreigde soorten die in Vlaanderen aangemeld staan leven in Limburg, sommige bedreigde soorten leven zelfs alleen maar in Limburg. Er zijn bossen, heidevlaktes, vennen, beekdalen, open ruimte... en toeristen die dit moois zelf willen zien en beleven. Veel toeristen. Zelf vertoeven we ook graag in onze Limburgse natuur, dat is gezond, daar is niets mis mee. Maar *trop* is teveel. Je kan tegenwoordig niet rustig kuieren door de bossen zonder tientallen (loslopende!) honden, mountainbikers, ruiters, fietzers, picknickplaatsen, infoborden, verharde paden, uitkijktorens, aangepaste horeca,... tegen te komen.

Struinen tussen het beton

Toegankelijkheid is het sleutelwoord. Elke rolstoel, rollator en kinderwagen moet echt overal kunnen passeren. Het is positief dat aan deze doelgroepen aandacht wordt besteed! Men zou voor deze doelgroepen trouwens eens wat meer inspanningen moeten doen op de openbare weg en in openbare gebouwen. Natuurlijk wil elk zichzelf respecterend wandelgebied ook toegankelijk zijn voor andersvaliden en kinderwagens. Het resultaat hiervan is vaak extra beton (Zandloperpad Mechelse Heide, Maascentrum De Wissen). Het is een nobel streven, de aan wielen gekluisterde medeburger laten genieten van natuur en open ruimte. Maar het is wat het is: meer beton.

Fietsen op, over en door het landschap

Fietsen door het water haalde de top 100 van Time Magazine van bezienswaardige plaatsen in de hele wereld. Als Limburger voelen we ons toch een beetje gevlend. We vragen ons alleen af wanneer er een delegatie is komen kijken, en of zij ook in de file hebben gestaan op dat bewuste fietspad. Het is zeker een charmante locatie, de perfecte plaats voor een *selfie* met een zwaan erbij... denken tientallen mensen tegelijk. Het Belang van Limburg had het op 3 september over "file door het water" en meldde dat de verhuurfietsen van Bokrijk allemaal verhuurd waren. Ga gerust zelf een kijkje nemen, maar verwacht dus niet dat je er alleen zal zijn. Je zal die mooie *selfie* moeten delen met enkele andere *selfiesticks*, wandelaars, fietsers en opdringerige zwanen.

Je kan binnenkort *overal* fietsen in Limburg: tussen boomkruinen, onder de grond, door de heide, door het water... Zullen al deze "attracties" straks overspoeld worden door nieuwsgierigen? Zullen we de bomen nog wel kunnen zien tussen de mensenmassa door? Het zijn natuurlijk leuke verzinsels om het de fietser aangenaam te maken, en voor wat extra beleving te zorgen, maar willen we wel dat de beleving wordt gedomineerd door de drukte die het teweegbrengt? En veel belangrijker, een vraag die blijkbaar niemand hardop stelt, is dit wel zo gunstig voor de natuur? Een fietsbrug door de open ruimte, op die enige plek waar je, zover je kijkt, geen menselijke infrastructuren kan zien.

Overnachten

Zonder twijfel brengen toeristen (waarvan 60 % (verblijfsgasten) uit eigen land) heel wat economische voordelen mee. De economische impact van het verblijfstoerisme in 2017 was voor Limburg bijna vierhonderd miljoen euro (limburg.incijfers.be).

Deze mooie cijfers hebben ook een keerzijde: verblijven in het groen vraagt de nodige infrastructuur, zelfs al zou deze duurzaam zijn. Niet alles met het label "duurzaam" is ook echt binnen de draagkracht van de omgeving. De bungalows, kanalen, pontonbrug en het wellnesscentrum van TerHills (Eisden) zullen niet allemaal naadloos in de omgeving ingepast kunnen worden. Voor dit project zal 30 ha bos moeten verdwijnen. Gelukkig voor dit project is de kaart van "meest kwetsbare zonevreemde bossen" ingetrokken nog voor ze tot uitvoering kon worden gebracht, want dit bos maakte deel uit van deze kaart. De natuur heeft zich in de jaren na de sluiting van de mijnen hersteld: beschermde diersoorten zoals rugstreeppad, heikikker, gladde slang en nachtzwaluw blijken er nu te leven. Zelfs met de vooropgestelde compensatie van 60 ha (dubbele oppervlakte) kan dit niet goedgeemaakt worden. Maar aangezien dit specifieke dossier kadert in een compromis dat de natuurbeweging in de jaren '90 maakte (anders lag het Fenix-project, Centerparcs, waar nu de Mechelse Heide ligt) ligt "van gedachte veranderen" moeilijk, ook al heeft de natuur zich al bijna 30 jaar kunnen ontwikkelen op de site. In de publieke opinie heerst naast het onbegrip over de ontbossing ook de ongerustheid of de wellnessbezoekers en de bungalowbewoners geen hinder zullen ondervinden van de wandelaars. De wandelroutes, die er lagen voor de omgevingsvergunning werd goedgekeurd voor het bungalowpark, werden in de eerste versie onderbroken. Wandelroutes door een bungalowpark? Dat kan toch niet?! Zo wordt de indruk gewekt dat men voorrang geeft aan verblijfstoerisme (meer druk op de omgeving, ook meer opbrengsten), ten nadele van wandelaars (zachte recreatie).

Hinder

Het is bekend dat toerisme hinder veroorzaakt. Alles is een kwestie van evenwicht: hoeveel recreatiedruk kan een gebied aan? Zones waar erg verstoringsgevoelige soorten leven dienen afgebakend te worden, geen recreatief medegebruik, zelfs geen wandelaars. Dit gebeurt in veel gebieden al door het tijdelijk ontoegankelijk stellen van wandelroutes in het broedseizoen. Naast "zachte recreatie" is er ook vraag naar ruiterroutes en mountainbikeroutes. Het is al moeilijk genoeg om deze routenetwer-

ken in te passen in de schaarse, kwetsbare open ruimte. Een nog groter probleem is dat enkele recreanten het liefst van de bestaande routes afwijken, dat is immers veel spannender. Handhaving en een toegankelijkheidsplan zijn hierbij van onschatbaar belang. Het aloude "maar we mogen nergens fietsen" wordt opgelost door bewegwijzerde routes waarnaar verwezen kan worden. Maar als we in dit drukke Vlaanderen ook nog plaats moeten zoeken voor motorcrossers en quads, dan blijft er van de "rust", waarnaar menig toerist en omwonende op zoek is, weinig over. De gemotoriseerde sportieveling zoekt zich zelf dan maar een weg...

Om al deze recreatievormen (met respect voor ieders voorkeur) een plaats te geven in de beschikbare open ruimte moet er druk gepuzzeld worden. Alle routes van mekaar gescheiden houden is vrijwel onmogelijk. Er moet ten alle tijde rekening gehouden worden met de strikte beperking tot zachte recreatie in Habitatrictlijngebieden, ook al zijn sommige van die gebieden een gedroomd recreatieparadijs, zoals de mijnterrils van Waterschei, gelegen in de gemeente As.

Zelfs met een goedgekeurd en degelijk toegankelijkheidsplan, dat in het ideale geval keurig nageleefd wordt, worden er nog regels overtreden: overal vind je afval. Het plaatsen van vuilbakken is een optie, maar die moeten tijdig geleedigd worden. Is het zo moeilijk om een lege verpakking terug in je zak te steken tot thuis of tot bij een vuilbak?

De sporen liggen er niet om: het verbod wordt massaal genegeerd.

Elders

Sommige toeristische plaatsen elders in de wereld kampen met overtoerisme. De straten lopen vol, de stranden zijn vol, de natuur en de lokale bevolking worden verdrukt. Drastische maatregelen zoals afsluiten worden overwogen en soms ook genomen.

Er zijn genoeg artikels op het internet te vinden over reisbestemmingen die je beter vermijdt omwille van de massa toeristen. Echte foto's (niet die van de brochures) tonen een mensenmassa, met op de achtergrond de Chinese Muur, de Taj Mahal, een bergpad op de Mount Everest, Stonhenge ... ga maar eens naar de Belgische kust in het hoogseizoen of fietsen door het water in Bokrijk of vraag de fruitboer uit Haspengouw hoe hij in het bloesemseizoen zijn gronden kan bereiken... Dit is een drama voor de lokale bevolking en voor de draagkracht van de omgeving.

Het gebeurt echt: het Maya Bay strand op de Thaise eilanden wordt van juni tot september afgesloten voor toeristen (HLN 14/2/2018), Thailand sloot eerder, in 2016 al twee eilanden af. Steden als Barcelona, Venetië en Amsterdam kampen met een overvloed aan toeristen. Steden, archeologische sites en natuurgebieden zijn erg in trek. Ook dieren zijn erg genegeerd bij *selfietoeristen*, desnoods met geweld. Zo haalde de dood van een babydolfijn in Argentinië het internationale nieuws.

Toerisme moet zeker kunnen. "De heide is te mooi om ze niet te tonen" (HBvL, 3/9/2018). Maar het moet duurzamer, minder bombastisch. Men komt naar onze provincie voor de rust, de natuur en de vriendelijke Limburgers, niet om te verstikken tussen de massa. Toerisme in Limburg (en elders ter wereld) mag niet het slachtoffer worden van haar eigen succes.

Els Ferson

Wolven in het land

Begin dit jaar schreven we al over de komst van de wolf in ons land, en de nood aan meer en betere natuurverbindingen. Het leek erop dat wolvin Naya zich prima thuis voelde in het militair domein in Leopoldsburg, en dat ze daar wachtte op een partner. "Het gaat goed met onze natuur" was de mantra. Midden augustus dit jaar was het zover: twee wolven, waaronder Naya, waren te zien op één foto.

August

Er waren, net als in maart, verontrustende berichten van doodgebeten schapen. Zou Naya weer schapen viseren? Uit DNA-onderzoek bleek dat niet Naya, maar een mannelijke wolf de schapen had doodgebeten. Heeft hij Naya gevonden? Ja dus: op een foto van een wildcamera was duidelijk een andere wolf te zien, naast Naya. Later werd bevestigd dat het om een mannetje ging. Ook Naya zou enkele schapen gedood hebben, maar het DNA van de twee samen kwam op geen enkel schaap voor. De twee zijn nog steeds samen, getuige de camerabeelden, wat doet vermoeden dat ze een koppel vormen. Zien we straks kleine wolvenpups op de cameravallen? Dat zou leuk zijn, maar is er in Limburg (Vlaanderen) wel genoeg ruimte voor een echte roedel? Wat als de prooidieren (ree, everzwijn, haas, konijn) op geraken binnen het gebied dat ze zonder problemen (lees: aaneengesloten kwalitatieve natuur) kunnen bejagen? Zullen zij zich dan genoodzaakt zien om schapen te eten, of om "de bewoonde wereld" te verkennen? Of trekken ze dan verder, ons achterlatend in de wetenschap dat we tekort schoten?

Derde wolf?

Ook in de andere landshelft is men in de ban van de wolf. Eind juni werd een foto vrijgegeven van een wolf in de Hoge Venen. Begin augustus werd opnieuw een wolf op foto vastgelegd, waarschijnlijk dezelfde.

Het nieuws werd ook in Vlaanderen nauwgezet opgevolgd. Plots zag iedereen overal wolven. De mensen achter het meldpunt van Welkom Wolf klopten overuren. Maar het is het waard: er leven wel degelijk wolven in ons land, ook al zou het maar voor even zijn.

Nu iedereen wat heeft kunnen wennen aan dat idee blijven de meningen verdeeld. Natuurliefebbers zijn enthousiast en voorzichtig positief over de natuurkwaliteit, maar vragen zich ook oprecht af of een verstedelijkte regio als Vlaanderen wel een goede thuis is voor wolven. Anderen zijn nog steeds bang voor de veiligheid van onze schapen, kleinvee, en kinderen. Dit laatste, ook het Roodkapje-syndroom genoemd, wordt gevoed door geschreven bronnen uit de 19de eeuw, waarin gerapporteerd wordt over kleuters die ten prooi vallen aan wolven. Thans konden dat ook wolfshonden zijn (kruisingen tussen wolf en hond, niet bang voor mensen), en is Rabbiës (waardoor een hondachtige als een bezetene om zich heen bijt) al lang uitgeroeid. Zoals altijd zal de waarheid ergens in het midden liggen.

Nog steeds denken velen ook dat wolven zijn uitgezet door natuurliehebbers. We zouden niet durven, want we betwijfelen oprecht de kwaliteit en vooral kwantiteit van geschikt habitat. Bovendien zouden we het niet in ons hoofd halen om de locatie vrij te geven, zelfs niet bij benadering.

Zullen de wolven uiteindelijk verder trekken, ons achterlatend in de wetenschap dat we tekortschoten?

Wolvenplan

Dit voorjaar (13 maart) stelde de minister een ontwerp voor van het wolvenplan, opgesteld door experts van ANB en INBO. We hebben lang op dit plan moeten wachten, omdat de afwezigheid van wolven een soort non-urgentie veroorzaakte. Dit plan is nu, precies zoals voorzien, goedgekeurd door verschillende organisaties, waaronder jagers, schapenhouders, Natuurpunt en WWF. Natuurpunt en WWF betreuren het gebrek aan concrete maatregelen. De jagersvereniging waarschuwt voor verkeersongevallen, doodgebeten vee en (voorspelbaar:) verstoring van "hun" jachtwild (ree, everzwijn, haas, konijn).

Communicatie

Het plan bevat een groot luik over communicatie en het belang hiervan. "Voorlichting is cruciaal omdat het vooral onwetendheid en gebrek aan kennis zijn die bepaalde vooroordelen en angsten voeden." Er moet helder gecommuniceerd worden over de biologie en het gedrag van de dieren enerzijds, en de risico's, bijhorende maatregelen en de voordelen voor het ecosysteem anderzijds. Er wordt ook een onderscheid gemaakt tussen algemene communicatie voor het brede publiek, en gerichte informatie naar specifieke doelgroepen zoals de buurt waar een wolf opduikt of leeft. De algemene communicatie wordt gecoördineerd vanuit het Vlaams gewest. Deze zal sterk de nadruk leggen op de wolf als "iconisch bewijs voor de vooruitgang van de Vlaamse natuur".

Honden

Er wordt aandacht besteed aan het gevaar voor loslopende honden. Deze kunnen door de wolf als een bedreiging worden gezien en worden gedood. In het andere uiterste zullen wolf en hond paren met wolfshonden als nageslacht. Deze dieren zijn gevaarlijk omdat zij niet mensenschuw zijn. De Europese bescherming van deze kruisingen maakt het probleem nog complexer. De optie om honden te steriliseren/castreren komt absoluut niet aan bod in het plan, evenmin als het feit dat honden niet los mogen lopen op het openbaar domein. Het plan vestigt vooral de aandacht op verwilderde honden.

Waarnemingen en schade

Momenteel zijn er twee meldpunten voor waarnemingen: via de website [welkom wolf](http://welkomwolf.be) en via waarnemingen.be. Met wolf@inbo.be wil men alle meldingen centraliseren. Schadegevallen moeten worden gemeld via ANB.

Schadevergoeding

Aangezien de wolf een Europees beschermd soort is sinds 1994 mag hij niet bejaagd worden. Het "verwijderen" van aanwezige wolven is dus geen optie om schade te voorkomen. Schade veroorzaakt door beschermde soorten wordt gecompenseerd. Nadere regels hiervoor worden beschreven in het soortenbesluit van 2009. Sinds de wijziging van 27 april 2017 behoort ook de wolf tot de beschermde soorten. Enkel de franchise van 50 euro wordt niet vergoed, de 250 euro "eigen risico" is geschrapt. De Vlaamse regering en de opstellers van het wolvenplan achten het niet redelijk om schapenhouders te verplichten om preventieve maatregelen zoals een nachtelijke ophokplicht of een schrikdraad, of waakhonden (dat zijn niet zomaar herdershonden) te voorzien, omdat wolven grote afstanden kunnen afleggen. Een gemiste kans,

Al uw waarnemingen voortaan via wolf@inbo.be

zeker wanneer het plan zelf stelt dat "preventie het kernbegrip is voor maatschappelijk draagvlak".

Het plan toont vooral aan dat er nog veel werk te doen is. Vage beschrijvingen van aan te pakken mogelijke situaties, op te stellen plannen, acties en principes troef, maar echt concrete maatregelen die nu meteen uitgevoerd kunnen worden staan er niet in. Het is een plan op z'n Vlaams: de intentie om een plan op te stellen om verdere studie te doen om te komen tot maatregelen... Naya en August wachten best nog even voor ze nog eens hulpeloze schapen verschalken. Ze mogen gerust een aantal everzwijnen opeten, die blijken er in de regio (te) massaal aanwezig te zijn en voor overlast te zorgen.

Los van het wolvenplan wordt er al gewerkt aan een pionierproject op de Kamperbaan in Leopoldsborg. Eind dit jaar zullen wolven en ander groot wild "veilig" kunnen oversteken. Zij worden naar een bepaald (populair) oversteekpunt geleid door rasters. Onderweg passeren ze infrarooddetectors. Wanneer een dier wordt opgemerkt zullen dynamische borden de snelheid voor automobilisten beperken. Voor deze Vlaamse primeur wordt 950 000 euro uitgetrokken. In andere Europese landen blijkt het te werken. Soms kopieert Vlaanderen dan toch goede voorbeelden uit het buitenland... Wij wachten nog steeds op statiegeld... Volledigheidshalve vermelden we ook even dat het minister van verkeer Weyts was, en niet minister van natuur Schauvliege, die met dit project de pers haalde. Misschien moeten we de motivatie dan ook eerder zoeken bij verkeersveiligheid en autoverzekeringen.

"Het gaat goed met de natuur in Vlaanderen" is de boodschap die Vlaanderen wil koppelen aan het verblijf van de wolf in deze regio. Maar indien de wolf zich straks zou gaan specialiseren op schapen, of zou vertrekken naar (nog) betere oorden, zal de Vlaamse regering toch eens kritisch moeten nadenken over die stelling.

Els Ferson

Pietpraat

“Ces gens-là”

Bijna telkens ik er voorbijfiets lummelt hij aan ergens langs de weg die achter zijn tuin doorloopt. Niet alleen achter zijn tuin, ook achter de tuinen van zijn kinderen die langs hem wonen. Het is tof als je, als familie, zo close kan leven. Vooral als de clanvader zich bekommert over het onderhoud van de tuinen van zijn telgen en hun aanhangsels. Het mag gezegd: de tuinen zijn erg netjes, bijna zoals “in de boekjes”.

Hij staat dan ook regelmatig in zijn volle glorie van 1m 60 lengte en iets minder breedte, langs de weg te glunderen met een gerolde sigaret in zijn mondhoek.

Doch elke medaille heeft twee zijden. De keerzijde van deze mooie tuinen medaille bestaat er in dat vader de gewoonte heeft om hetgeen hij beschouwt als “tuinafval” vanuit de familietuinen consequent te transporteren naar de overkant van de weg die achter hun propere tuinen doorloopt. Niet alleen tuinafval, maar ook keukenafval dropt hij daar lustig en zonder remmingen .

Mits grondige observatie kan je zowat het menu van de familie volgen. Je hebt geen Van Gogh nodig om vast te stellen dat ze daar aardig wat aardappelen binnenspelen. PMD wordt hier gemengd met gazonmaaisel en is zo ook meteen opgeruimd. Pa Smodderpot heeft ondertussen een hele lengte van de ruimte tussen de weg die achter hun tuinen loopt en de gracht die achter deze weg is gesitueerd, behoorlijk aangevuld. De schakeringen van alle varianten GFT en tuinafval met hier en daar de bloempot of de verpakking er nog bij, maken van dit gebied een heuse bezienswaardigheid.

“**My** backyard is very clean”.

De politie van de zone die me van alle politiezones het meest dierbaar is , heeft op sommige van hun combi's spreuken en teksten over sluikestorten en zwerfvuil aangebracht. Wat wij uiteraard bijzonder naar waarde schatten. Doch dierbaren, organisch afval is ook afval en je hoeft geen Sherlock Holmes te zijn om hier één en ander te koppelen of gewoon te zien gebeuren.

Ook in het natuurreservaat dat ons van alle natuurreservaten het meest dierbaar is, het Schulensbroek, worden aan de rand, waar het gebied de bewoning raakt, duchtig gazonmaaisel en tuinafval gestort. Er kan nog steeds wat groen bij, schijnen sommigen van onze lieve burens te denken. Eentje, die grenst aan een grote natuurpuntvijver, is duchtig bezig een privéovergang te maken naar de andere zijde van de vijver, door stelselmatig zijn tuinafval in de vijver te kieperen.

Bij deze vaststellingen moest ik aan het liedje van ons jeugdidool Jacques Brel denken, in het Nederlands gebracht door Liesbeth List.“ Dat soort volk.”

“Dat soort volk, dat leeft niet echt, mijnheer, dat leeft niet echt, dat knoeit...”

Piet Ryman

Activiteitenkalender

zondag 23 september 2018
van 07:00 tot 12:30

Vogeltrekstelling en waarnemingen in de Veewey
Tijdens het volgende trekseizoen zullen onze vogelliefhebbers hun kennis betreffende onze trekvogels zeker kunnen uitbreiden. Gratis

Organisatie: Natuurpunt Noord-Limburg
Afspraak: Reservaat De Veewey, Kiefhoekstraat z 3910 Neerpelt
Info en contact: 011 73 27 44

zondag 23 september 2018
van 09:00 tot 12:00

Herfstwandeling doorheen de Stiemerbeekvallei
Natuurwandeling in de Stiemerbeekvallei onder leiding van een natuurgids.

Meenemen:
Goede wandelschoenen.
Gratis

Organisatie: Natuurpunt Genk
Afspraak: Parking Thor park, André Dumontlaan 3600 Genk
Info en contact: 089 36 11 08

zondag 23 september 2018
van 14:00 tot 17:00

Natuurwandeling in de vallei van de grote beek
Natuurwandeling in de vallei van de Grote Beek. Gratis

Organisatie: Natuurpunt Leopoldsburg-Heppen
Afspraak: Begraafplaats Beverlo, Heppensesteenweg 3580 Beringen
Info en contact: gvanzeir@yahoo.com
0474 70 89 53

zondag 23 september 2018
van 14:00 tot 16:00

Bomen en hun verhaal (Neeroeteren)
Bomen geven zuurstof, bomen kunnen een landschap bepalen, je kan door de bomen het bos niet meer zien (of omgekeerd). Maar wist je dat bomen ook een verhaal vertellen?

2,00 euro; Gezin: 5,00 €
Organisatie: Regionaal Landschap Kempen en Maasland
Afspraak: Parking Moskou, einde Grotlaan 3680 Maaseik

zondag 23 september 2018
van 14:00 tot 16:00

Herfst en paddenstoelen in Kattevennen
Samen met natuurgids Jos maak je kennis met de typische herfstnatuur van Kattevennen. En daar horen natuurlijk ook paddenstoelen bij! Deze wandeling is geschikt voor buggy's.

2,00 euro; leden gratis
Organisatie: Limburgs Landschap vzw
Afspraak: Parking toegangspoort Kattevennen, Planetariumweg 18 3600 Genk
Info en contact: info@limburgs-landschap.be
011 53 02 51

zondag 23 september 2018
van 14:00 tot 17:00

Een Pittige Paddenstoelentocht
De herfst is begonnen. Honderden karakteristieke paddenstoelen steken de kop op in het Hageven. Paddenstoelen zijn mooi, mysterieus, en vaak lekker en gezond. Ze spelen een sleutelrol in het functioneren van veel ecosystemen en vertegenwoordigen een groot deel van de biodiversiteit.

Wil je meer weten over deze fantastische organismen? Kom dan mee op zoek naar de paddenstoelen van het Hageven samen met specialist Jean-Claude Delforge! We organiseren ook een korte cursus: <https://www.natuurpunt.be/agenda/cursus-weetjes-en-verhalen-over-paddenstoelen-2018-neerpelt-24582>

Gratis
Organisatie: Natuurpunt Neerpelt
Afspraak: Bezoekerscentrum Hageven, Tussenstraat 10 3910 Neerpelt
Info en contact: bc.hageven@natuurpunt.be
011 80 26 77

woensdag 26 september 2018
van 14:00 tot 16:30

Paddenstoelen leren herkennen
Gratis
Organisatie: Bezoekerscentrum De Watersnip
Afspraak: Bezoekerscentrum De Watersnip, Grauwe Steenstraat 7/2 3582 Koersel
Info en contact: zwartebeek@natuurpunt.be
011 45 01 91

Vrijdag 28 september 2018
van 14:00 tot 16:30

Birdwatching... for kids.
Op vrijdag 28 september 2018 organiseert Vogelwerkgroep Fruitstreek opnieuw een cursus Vogels Kijken. Deze editie is speciaal bedoeld voor jeugdige birdwatchers. Enkel deelnemers tot maximaal 18 jaar zijn toegelaten.
Binnenles: vrijdag 28/9 om 19u00. Hier kom je alles te weten over vogels kijken. Welk materiaal heb ik nodig? Waar en wanneer ga ik naar vogels kijken? Hoe begin ik er aan? En vooral, hoe kan ik een vogel leren herkennen?
Buitenles: zondag 30/9 om 8u00 Na de theorie, de praktijk. We gaan alles wat we hebben geleerd toetsen in een mooi natuurgebied in de buurt.

Opgelet, het aantal deelnemers is beperkt tot 40. Inschrijven via mail en dit tegen ten laatste 15/9.
Organisatie: Vogelwerkgroep Fruitstreek
Afspraak: Bezoekerscentrum Haspengouw, Kleinveldstraat 54, 3800 Sint-Truiden
Info en contact: info@vogelwerkgroepfruitstreek.be

zondag 30 september 2018
Bocholter(opge)graven, beleef het middeleeuwse verdedigingssysteem!

2de Grensgevallen evenement plaats. Ditmaal staat de geschiedenis van de Bocholtergraven en het stukje grens dat nabij ligt, centraal. Kom op speurtocht en beleef zelf wat opgravingswerk inhoudt! Er zijn archeologieworkshops voor kinderen en de historische gebeurtenissen worden levensecht nagespeeld!

Gratis
Organisatie: Regionaal Landschap Kempen en Maasland
Afspraak: Bocholtergraven, Napoleonsdijk 3950 Bocholt

zondag 30 september 2018
van 07:15 tot 12:30

Vogeltrekstelling en waarnemingen in de Veewey
Tijdens het volgende trekseizoen zullen onze vogelliefhebbers hun kennis betreffende onze trekvogels zeker kunnen uitbreiden.
Gratis

Organisatie: Natuurpunt Noord-Limburg
Afspraak: Reservaat De Veewey, Kiefhoekstraat z 3910 Neerpelt
Info en contact: 011 73 27 44

zondag 30 september 2018
van 14:00 tot 16:00

Dag van De Wijers: wandeling door natuurgebied Bolderberg
Natuurgebied Bolderberg is een typisch Wijers-gebied. Samen met een natuurgids kom je meer over de natuur en geschiedenis van het gebied te weten. Geniet van de laatste bloeiende heide, de heidelibellen die langs je hoofd voorbij scheren en het zicht op de vijvers en het kasteel van Terlaemen.

2,00 euro; Leden gratis
Organisatie: Limburgs Landschap vzw
Afspraak: Parking Domein Bovy, Galgeneinde 22 3550 Heusden-Zolder

zondag 7 oktober 2018
van 08:00 tot 17:00

Maas Trek 2018

Kom het RivierPark Maasvallei ontdekken tijdens de Maas Trek op zondag 7 oktober! Voor de inmiddels vierde editie van dit grensoverschrijdend wandelevenement strijken we neer in het midden van de Maasvallei, Via de uitgestippelde wandelroutes kan je op ontdekking langs pareltjes zoals het kasteel van Obbicht, de lemen uitkijktoren in natuurgebied Negenoord - Kerkeweerd, en meer

2,50 kind; -12 Gratis

Organisatie: Regionaal

Landschap Kempen en Maasland

Afspraak: Maascentrum De Wissen, Negenoordlaan 2
3650 Stokkem

zondag 7 oktober 2018
van 14:00 tot 17:00

Geschiedenis Schulensmeer & Schulensbroek (Lummen)

Het grootste kunstmatige meer van Vlaanderen. Midden in het vogelparadijs het Schulensbroek. Hoe is het eigenlijk ontstaan? Ontdek het antwoord op deze wandeling.

Aanmelden voor de activiteit om 13u45 aan bezoekerscentrum Schulensmeer, de wandeling start om 14u00.

1 euro voor leden Natuurpunt of Schulensmeer

en 2 euro voor niet-leden

Organisatie:

Bezoekerscentrum Schulensmeer

Afspraak: Bezoekerscentrum Schulensmeer, Demerstraat 60
3560 Lummen

Info en contact:

schulensmeer@natuurpunt.be
013 55 63 81

zondag 7 oktober 2018 van
14:00 tot 16:30

paddenstoelenwandeling

Gratis

Organisatie: Bezoekerscentrum De Watersnip

Afspraak:

Bezoekerscentrum De Watersnip, Grauwe Steenstraat 7/2
3582 Koersel

Info en contact:

zwartebeek@natuurpunt.be
011 45 01 91

zondag 7 oktober 2018
van 09:00 tot 12:00

Spinnenwebben in de mist

Natuurwandeling in de Maten onder leiding van een natuurgids. Meenemen: Goede wandelschoenen.

Honden zijn niet toegelaten.

Gratis

Organisatie: Natuurpunt Genk

Afspraak: Parking tegenover de Slagmolen, Slagmolenweg
3600 Genk

Info en contact: 089 35 99 61

zondag 7 oktober 2018
van 14:00 tot 17:00

Paddenstoelenwandeling in het vijverbroek

Op deze wandeling gaan wij op zoek naar de vele soorten paddenstoelen die in het Vijverbroek te vinden zijn.

Gratis

Organisatie: Natuurpunt Kinrooi

Afspraak: Grenskantoor Kessenich, Venlosesteenweg 404
3640 Kinrooi

Info en contact:

natuurpuntkinrooi@gmail.com
0497 15 54 74

zondag 7 oktober 2018
van 14:00 tot 17:00

Herfstwandeling Bellevue-bos - Kortessesem

We trekken door een van de grootste bossen van Haspengouw.

Gratis

Organisatie: Natuurpunt

Toeteleer Kortessesem

Afspraak:

speelterrein Hemelspark, Opeindestraat naast nr 38
3720 Kortessesem

Info en contact:

kriscastro@skynet.be
0473 89 56 02

zondag 7 oktober 2018 van
14:00 tot 17:00

Paddenstoelen in het bos van Nieuwenhoven

Gratis

Organisatie: Natuurpunt

Aulenteer

Afspraak: Bezoekerscentrum

Provinciaal domein Nieuwenhoven,
Hasseltsesteenweg

3800 Sint-Truiden

Info en contact: 011 674560

zondag 7 oktober 2018
van 14:00 tot 16:00

Helemaal los in het bos (bosspelletjes)

De hoogste tijd voor avontuur! Maak een houten zwaard, of liever een toverstaf van takken?

Bouw een feeënhuisje of beter een elfenkasteel? De

mogelijkheden en de spelletjes zijn oneindig in het speelbos!

Gratis

Organisatie:

Limburgs Landschap vzw

Afspraak: Bezoekerscentrum

Limburgs Landschap vzw, Hengelhoefdreef 6

3530 Houthalen-Helchteren

Info en contact: i

nfo@limburgs-landschap.be
011 53 02 51

vrijdag 12 oktober 2018
van 14:00 tot 17:00

Stevige stapwandeling door de bossen in Koersel

Gezondheidswandeling in de natuur (10 km)

Gratis

Organisatie: Bezoekerscentrum

De Watersnip

Afspraak:

Bezoekerscentrum De Watersnip, Grauwe Steenstraat 7/2

3582 Koersel

Info en contact:

zwartebeek@natuurpunt.be
011 45 01 91.

zaterdag 13 oktober 2018
van 20:00 tot 22:00

Legenden- en druppelkeswandeling

Genieten van de nachtelijke geluiden enkel onderbroken door spannende legendes en klokkende jeneverflessen.

Gratis

Organisatie: Natuurpunt Lummen

Afspraak: Parking Theepot,

Ashoekstraat 3560 Lummen

zondag 14 oktober 2018 van
09:00 tot 12:00

Wandeling in het Wik

Natuurwandeling in het Wik onder leiding van een natuurgids.

Meenemen: Goede wandelschoenen.

Honden zijn niet toegelaten.

Gratis

Organisatie: Natuurpunt Genk

Afspraak: Provinciaal Natuurcentrum, Craenevenne 86
3600 Genk

Info en contact: 012 21 55 87

zondag 14 oktober 2018
van 13:00 tot 16:30

Herfstwandeling

We komen samen op het kerkplein in Opoeteren om 13 uur. Jaak Paes zal jullie begeleiden voor een rondwandeling door de mooie Bosbeekvallei.

Gratis

Organisatie:

Natuurpunt Maasland-Noord

Afspraak: Kerkplein Opoeteren, Schoolstraat 3680 Opoeteren

Info en contact:

npmaaslandnoord@gmail.com
0479 19 73 29

zondag 14 oktober 2018
van 14:00 tot 16:00

Paddenstoelenwandelingen

Hengelhoef is beroemd voor zijn rijkdom aan paddenstoelen, zwammen en schimmels. Je vindt ze het hele jaar door, maar de meest kleurrijke en grootste soorten vinden we nu. De wandelingen zijn op maat gemaakt: een gids voor beginners, gevorderden of voor gezinnen.

2,00 euro; leden gratis

Organisatie: Limburgs

Landschap vzw

Afspraak: Bezoekerscentrum

Limburgs Landschap vzw,

Hengelhoefdreef 6
3530 Houthalen-Helchteren

Info en contact:

info@limburgs-landschap.be
011 53 02 51

zondag 14 oktober 2018
van 14:00 tot 16:00

Stille- en herfstwandeling in het Stamprooierbroek

Ver weg van snelwegen en geluidshinder ligt het Stamprooierbroek. Dit grensgebied is rijk aan stille en natuur. In de herfst geniet je van de verkleuring van de bomen, de rode bottels van de wilde rozen en met wat geluk kom je ook onze grote grazers tegen.
2,00 euro; leden gratis

Organisatie:

Limburgs Landschap vzw

Afspraak: Domein Woutershof, Grootbroekstraat 46 3640 Molenbeersel (Kinrooi)

Info en contact:

info@limburgs-landschap.be
011 53 02 51

zondag 14 oktober 2018
van 14:00 tot 17:00

Schattenzoektocht in de bossen van Caestert

Met een kaart gaan we op zoek naar de verborgen schat van het kasteel van Caestert. Maar opgelet, we moeten de valkuilen en het spook van Caestert verslaan! Terwijl jullie naar de schat zoeken maken mama en papa eenherfstwandeling In samenwerking met de JNM (Voor kinderen van 6 tot 12 jaar)
Gratis

Organisatie: Natuurpunt Riemst

Afspraak: Parking Steenstraat te Kanne, Steenstraat 3770 Riemst

Info en contact:

natuurpuntriemst@gmail.com
0473 97 48 50

zondag 14 oktober 2018
van 14:00 tot 17:00

Paddenstoelenwandeling

Kom mee zoeken naar paddenstoelen in de Schoonbeekse bossen onder leiding van een specialist/verteller
Gratis

Organisatie: Natuurpunt

Diepenbeek

Afspraak: Einde Zandstraat, Zandstraat/grensstraat 3590 Diepenbeek

Info en contact:

ramaekers.jos@gmail.com
0477 47 69 63

zondag 14 oktober 2018
van 14:00 tot 16:30

Herfst over de Resterheide

Met volle teugen genieten van het bos in de herfst : de kleuren , de geuren, de stille, ... Kom mee ontdekken wat er allemaal gebeurt in het herfstbos.
Gratis

Organisatie:

Natuurpunt Hechtel-Eksel

Afspraak: Resterheide - Onthaalcentrum Begijnenvijvers, Begijnenstraat 3940 Hechtel-Eksel

Info en contact:

natuurpunt.hechtel-eksel@skynet.be

zondag 21 oktober 2018
van 14:00 tot 17:00

Herfstwandeling in de vallei van de grote beek.

Gratis

Organisatie:

Natuurpunt Leopoldsburg-Heppen

Afspraak: Taverne Zest, Hoekstraat 28, 3971 Heppen

Info en contact:

gvanzair@yahoo.com
0474 70 89 53

zondag 21 oktober 2018
van 14:00 tot 16:30

Natuurspeurdertjes: 'Natuurlijk speelgoed uit het bos'

Gratis

Organisatie:

Bezoekerscentrum De Watersnip

Afspraak: Bezoekerscentrum De Watersnip,

Grauwe Steenstraat 7/2 3582 Koersel

Info en contact:

zwartebeek@natuurpunt.be
011 45 01 91

zondag 21 oktober 2018
van 14:00 tot 16:00

Herfstwandeling Zwarte Berg

Kans op paddenstoelen en een prachtig zicht op de verkleurende bossen in de omgeving, dat is wat je te wachten staat als je deelneemt aan onze herfstwandeling.
2,00euro; leden gratis

Organisatie:

Limburgs Landschap vzw

Afspraak: Mijnkathedraal Sint-Lambertus, Torenlaan, 3600 Genk

Info en contact:

info@limburgs-landschap.be
011 53 02 51

zondag 21 oktober 2018
14:00 tot 16:30

Herfst in de Vallei van de Zwarte Beek

Natuurbelevingswandeling in de benedenstroom van de Vallei van de Zwarte Beek

Gratis

Organisatie:

Natuurpunt Regio Zelem

Afspraak: De Pastorie, Dorpsstraat 34, 3545 Halen

Info en contact:

jan.kenens@natuurpunt.be

zondag 21 oktober 2018
van 14:00 tot 16:30

Dommelwandeling

Een geleide wandeling door het mooie, gevarieerde landschap in de vallei van de Dommel, dichtbij het centrum van Peer.
Gratis

Gratis

Organisatie: Natuurpunt

Meeuwen-Gruitrode & Peer

Afspraak: Parking kerkhof, Bomerstraat, 3990 Peer

Info en contact:

jm.hendrikx@skynet.be
0474 40 79 28

zondag 28 oktober 2018
Start tussen 13:30 tot 15:00

Chocoladewandeling

Een organisatie van Natuurpunt Limburg, Bezoekerscentrum Kiewit i.s.m. Oxfam Wereldwinkel. Tijdens een herfstwandeling van 4 km kom je meer te weten over Natuurpunt en Oxfam terwijl je geniet van Fair Trade chocoladeprovertjes. Ter afsluiting ontvang je een verrassingspakketje. Inschrijven is verplicht en kan vanaf 1 september.

Het aantal plaatsen is beperkt. Voorinschrijving verplicht

Organisatie:

Bezoekerscentrum Kiewit

Afspraak: Bezoekerscentrum

Kiewit, Putvennestraat 112 3500 Hasselt

Info en contact:

bc.kiewit@natuurpunt.be
011 24 60 23

zondag 28 oktober 2018
van 14:00 tot 16:00

Herfstwandeling in De Ballewijers

Een waar paradijs van waterplassen en restanten van hooilanden van weleer.

2,00 euro; leden gratis

Organisatie:

Limburgs Landschap vzw

Afspraak: Ballewijers, Molenschansweg, 3520 Zonhoven

Info en contact:

info@limburgs-landschap.be
011 53 02 51

zondag 28 oktober 2018
van 14:00 tot 16:00

De herfst in geuren en kleuren (Bree)

Dit unieke stukje Kempen~Broek, waar de Ifterbeek zich diep heeft ingesneden in het Kempens Plateau, is het decor voor een herfstwandeling! De Verkenner laat je genieten van de herfst in al zijn kleurenpracht.

2,00 euro; Gezin: 5,00 €

Organisatie: Regionaal

Landschap Kempen en Maasland

Afspraak: Pollismolen,

Molenstraat 56 3960 Opitter (Bree)

woensdag 31 oktober 2018
van 14:00 tot 16:30

Natuurontdekkingstocht

De gids neemt de kinderen met hun (groot)ouders mee op tocht. Op zoek naar de eerste tekenen van de herfst in het bos. Ontdek hoe je leuke dingen kan doen met de herfst. Kindertocht.

Gratis

Organisatie:

Bezoekerscentrum Kiewit

Afspraak:

Bezoekerscentrum Kiewit, Putvennestraat 112, 3500 Hasselt

Info en contact:

bc.kiewit@natuurpunt.be
011 24 60 23

zondag 4 november 2018
van 09:00 tot 12:00

Wandeling in de Maten: De rijm op herfstbladeren

Natuurwandeling in de Maten onder leiding van een natuurgids. Meenemen: Goede wandelschoenen. Honden zijn niet toegelaten. Gratis

Organisatie: Natuurpunt Genk
Afspraak: Parking tegenover de Slagmolen, Slagmolenweg 3600 Genk

Info en contact: 089 35 99 61

zondag 4 november 2018
van 14:00 tot 16:00

Heksen en de kracht van de natuur!

Tijdens deze magische wandeling toont een heks hoe ze de kracht van de natuur gebruikt in haar dagelijkse leven, en hoe ze leeft op het ritme van de natuur. We maken samen een amulet...
 Gratis

Organisatie: Limburgs Landschap vzw
Afspraak: Bezoekerscentrum Limburgs Landschap vzw, Hengelhoefdreef 6 3530 Houthalen-Helchteren
Info en contact: info@limburgs-landschap.be 011 53 02 51

zondag 4 november 2018
van 14:00 tot 17:00

Stiltewandeling (Lummen)

Proef de stilte in dit weidse natuurgebied. Onze stiltegids laat je genieten van de weldaden van de stilte en de kleurrijke waarnemingen in de natuur. Met stethoscopen en decibelmeter luisteren je naar het ruisen van de wind, het kabbelen van een beekje of de sapstroom van een boom. Een vleugje poëzie brengt je in de juiste sfeer
 leden 1,00 anderen 2,00

Organisatie: Bezoekerscentrum Schulensmeer
Afspraak: Bezoekerscentrum Schulensmeer, Demerstraat 60 3560 Lummen
Info en contact: schulensmeer@natuurpunt.be 013 55 63 81

zondag 4 november 2018
van 13:00 tot 18:00

Bezoek aan Natuurhulpcentrum te Opglabbeek

Gratis
Organisatie: Natuurpunt Aulenteer

Afspraak: Basieliek Kortebos, Sint-Truiden, Basieliekstraat 3800 Sint-Truiden

Info en contact: diederick.deleersnyder@kuleuven.be 011 69 16 22

zondag 4 november 2018
van 14:00 tot 16:00

Geschiedenis van de natuur in Hochter Bampd

Hoe komt dat een bos ooit bos is geworden en waarom ligt de Maas lager dan de rest van het landschap? Op deze en veel andere vragen krijg je antwoord op de wandeling. Samen met de gids lees je het landschap en kom je meer te weten over de geschiedenis van het kasteel en de nederzettingen van Hochter Bampd
 leden gratis, anders € 2,00

Organisatie: Limburgs Landschap vzw
Afspraak: Kruising Geulerweg, Kupweg, 3620 Lanaken
Info en contact: info@limburgs-landschap.be 011 53 02 51

zondag 11 november 2018
van 09:00 tot 12:00

Wandeling in het Wik

Natuurwandeling in het Wik onder leiding van een natuurgids. Meenemen: Goede wandelschoenen. Honden zijn niet toegelaten. Gratis

Organisatie: Natuurpunt Genk
Afspraak: Provinciaal Natuurcentrum, Craenevenne 86 3600 Genk
Info en contact: 012 21 55 87

zondag 11 november 2018
van 14:00 tot 16:30

Proef de herfst in gedichten

Letters vallen van de bomen, zwaartekrachtsgewijs. Ze geven een geur af die als je de grond beroert, ruiken naar woorden in een gedichtenboekje. Sluit je ogen en de kleuren van de herfst doen de rest. Gewoon zalig om dit eens mee te maken!!!
 Gratis

Organisatie: Natuurpunt Hechtel-Eksel
Afspraak: Resterheide - Onthaalcentrum Begijnenvijvers, Begijnestraat 3940 Hechtel-Eksel
Info en contact: natuurpunt.hechtel-eksel@skynet.be

donderdag 15 november 2018
van 14:00 tot 16:00

De volkstuin winterklaar maken

Kom eens piepen bij onze tuinvrienden in de eco-volkstuin... De winter komt eraan en de tuin moet in zijn winterbedje gestopt worden. Hoe doen we dat?

Afspraak: 14u, bezoekerscentrum Hengelhoef, Hengelhoefdreef 6, Houthalen. Gratis
Organisatie: Limburgs Landschap vzw
Afspraak: Bezoekerscentrum Limburgs Landschap vzw, Hengelhoefdreef 6 3530 Houthalen-Helchteren
Info en contact: info@limburgs-landschap.be 011 53 02 51

zondag 18 november 2018
Natuurlijke kerstversiering knutselen

Niks zo mooi als de natuur naar binnen halen... Vandaag creëren we onze eigen natuurlijke en unieke kerstversiering. En het zal schitteren!
 leden 3,00 anders 4,00

Organisatie: Limburgs Landschap vzw
Afspraak: Bezoekerscentrum Limburgs Landschap vzw, Hengelhoefdreef 6 3530 Houthalen-Helchteren
Info en contact: info@limburgs-landschap.be 011 53 02 51

zondag 18 november 2018
van 14:00 tot 16:00

Grote grazers langs de Maas-wandeling

Maak kennis met de grote grazers en kijk zover je kan vanop de nieuwe uitkijktoren...
 leden gratis, anders € 2,00

Organisatie: Limburgs Landschap vzw
Afspraak: Maascentrum De Wissen, Maaspark 3650 Dilsen-Stokkem
Info en contact: info@limburgs-landschap.be 011 53 02 51

zondag 18 november 2018
van 14:00 tot 16:30

Wandelen in de voetsporen van Pieter Bruegel

De omgeving van de Abeekvallei heeft nog bijzondere landschappelijke kenmerken. We maken kennis met de omgeving waar omstreeks 1530 onze beroemde schilder geboren werd. In deze context is het Ooievaarsnest, zijn geboortehuis, een ideale vertrekplaats.
 Gratis

Organisatie: Natuurpunt Meeuwen-Gruitrode & Peer
Afspraak: Hoeve Ooievaarsnest, Hoogstraat 4, 3990 Grote-Brogel
Info en contact: jm.hendrikx@skynet.be 0474 40 79 28

zondag 18 november 2018
van 10:00 tot 12:00

Yogawandeling: Aarden in de aarde (Neerpelt)

Tijdens deze stiltewandeling met yoga elementen gaan we bewust de aarde onder onze voeten voelen om krachtig de connectie met de natuur te voelen. Deze oefeningen helpen je om uit je hoofd te geraken in jouw lichaam te komen en voelen. Wandel mee en keer vol energie en in balans terug.
 Gratis

Organisatie: Natuurpunt Neerpelt
Afspraak: Bezoekerscentrum Hageven, Tussenstraat 10 3910 Neerpelt
Info en contact: bc.hageven@natuurpunt.be 011 80 26 77

zondag 25 november 2018
van 14:00 tot 16:00

De kracht van water met Luysendrupke (Bocholt)

Vanaf de Luysmolen neemt een Verkenner je mee op sleeptouw langs de A-beek. Hij dompelt je op interactieve wijze onder in de vele functies die water heeft in Kempen-Broek. Eindigen doet hij met de kracht van het Luysendrupke.

2,00 euro, Gezin: 5,00 €

Organisatie: Regionaal Landschap Kempen en Maasland

zondag 2 december 2018
van 14:00 tot 17:00

Winterse wandeling

Tijdens de donkere dagen zijn we geneigd om binnen te blijven. Het landschap lijkt als in een winterslaap. Maar net dat maakt het uniek: de rust, de vergezichten, de verlaten wegen en mystieke tafereelen in het Schulensbroek. Kom een frisse neus halen en ontdek die winterpracht van dichtbij. leden 1,00 anderen 2,00

Organisatie: Bezoekerscentrum Schulensmeer
Afspraak: Bezoekerscentrum Schulensmeer

Demerstraat 60, 3560 Lummen
Info en contact: schulensmeer@natuurpunt.be
013 55 63 81

zondag 2 december 2018

Help de vogels!

Vandaag helpen we vogels een handje (vleugeltje) en maken we zelf vetbollen, pindasnoeren en een vogelpizza voor thuis... Want er is niks zo mooi als een vogel op bezoek in je wintertuin of op je balkonnetje.

leden 2,00 anders 3,00

Organisatie: Limburgs Landschap vzw
Afspraak: Bezoekerscentrum Limburgs Landschap vzw, Hengelhoefdreef 6 3530 Houthalen-Helchteren
Info en contact: info@limburgs-landschap.be
011 53 02 51

zondag 2 december 2018
van 09:00 tot 12:00

Wandeling in de Maten: Sporen in de sneeuw Gratis

Natuurwandeling in de Maten onder leiding van een natuurgids. Meenemen:

Goede wandelschoenen. Honden zijn niet toegelaten.

Organisatie: Natuurpunt Genk
Afspraak: Parking tegenover de Slagmolen, Slagmolenweg 3600 Genk

Info en contact: 089 35 99 61

zondag 2 december 2018
van 13:45 tot 17:00

Natuurwandeling: stappen in Geetbets Gratis

Bij drassig weer: laarzen voorzien.

Organisatie: Natuurpunt Aulenteer

Afspraak: Station Sint-Truiden (achterkant), (via) Boomgaardenstraat 3800 Sint-Truiden

Info en contact: 011 67 45 60

zondag 2 december 2018
van 14:00 tot 17:00

Calorieënwandeling - gezondheidswandeling door de natuur (10 km)

Gratis
Organisatie: Bezoekerscentrum De Watersnip

Afspraak: Bezoekerscentrum De Watersnip, Grauwe Steenstraat 7/2 3582 Koersel

Info en contact: zwartebeek@natuurpunt.be
011 45 01 91

zondag 9 december 2018
van 14:00 tot 17:00

Beverwandeling in Hochter Bampd

Samen met de gids volg je zijn sporen en kom je meer te weten over onze grootste bewoners in het gebied: de Konikpaarden en Gallowayrunderen.

leden Gratis, anders € 2,00

Organisatie: Limburgs Landschap vzw
Afspraak: Kruising Geulerweg, Kupweg 3620 Lanaken
Info en contact: info@limburgs-landschap.be
011 53 02 51

zondag 9 december 2018
van 09:00 tot 12:00

Wintergasten langs de Maas

Vogelwandeling langs de Maas, op zoek naar trekplaatsen van watervogels. Samenkomst aan het station van Genk, daarna carpoolend naar de Maas.

Meenemen: Goede wandelschoenen of laarzen. Honden zijn niet toegelaten. Gratis

Organisatie: Natuurpunt Genk
Afspraak: Parking Station Genk, Europalaan 3600 Genk

Info en contact: 089 36 11 08

zondag 9 december 2018
van 13:00 tot 17:00

Kerstmarkt en 2de hands boekenbeurs

Kom inspiratie opdoen tijdens de kerstmarkt op domein Kiewit. ontdek of maak de allerleukste kerstcadeaus. Snuffel door het grote aanbod tweedehands natuurboeken.

Organisatie: Bezoekerscentrum Kiewit

Afspraak: Bezoekerscentrum Kiewit, Putvennestraat 112, 3500 Hasselt
Info en contact: bc.kiewit@natuurpunt.be
011 24 60 23

zondag 9 december 2018
van 14:00 tot 16:30

Verleden, heden en toekomst van de Resterheidebossen

Een reis door de tijd ... Een boswandeling met vertelsels over het verleden, heden en toekomst van onze Resterheide-bossen. De gids neemt je ook mee naar het Bosarboretum, waar Merlijn de bostovenaar over een uitgebreide verzameling bomen waakt.

Gratis
Organisatie: Natuurpunt Hechtel-Eksel

Afspraak: Resterheide - Onthaalcentrum Begijnenvijvers, Begijnenstraat 3940 Hechtel-Eksel

Info en contact: natuurpunt.hechtel-eksel@skynet.be

zondag 9 december 2018
van 14:00 tot 16:00

Winterwonderwandeling

Laat de winter op je afkomen : korte dagen, koude wangen, een frisse neus, prachtig wintergroen, ijssterren en een adembenemend winterlandschap.

Gratis

Organisatie: Limburgs Landschap vzw

Afspraak: Bezoekerscentrum Limburgs Landschap vzw, Hengelhoefdreef 6 3530 Houthalen-Helchteren

Info en contact: info@limburgs-landschap.be
011 53 02 51

zondag 9 december 2018
van 14:00 tot 16:00

Vogel- en beverwandeling in Koningssteen-Kollegreend

De Maas en haar grindplassen zijn een van de favoriete overwinteringsplekken voor een heleboel watervogels. Ontdek ze samen met een gids en verneem welke dieren en planten in de toekomst in dit gebied hun intrek zullen nemen.

leden Gratis, anders € 2,00

Organisatie: Limburgs Landschap vzw
Afspraak: Kerk van Kessenich, Kerkstraat, 3640 Kinrooi

Info en contact: info@limburgs-landschap.be
011 53 02 51

zondag 9 december 2018
van 14:00 tot 16:00

Bevergeheimen langs de Grensmaas

Op zondag 9 december gaat Natuurpunt Maasland Noord op zoek naar de bevergeheimen langs de Grensmaas in Dilsen-Stokkem.

Gratis

Organisatie: Natuurpunt Maasland-Noord
Afspraak: Winterdijk Rotem, Kempenstraat 3650 Dilsen-Stokkem

Info en contact: npmaaslandnoord@gmail.com
0478392654

zondag 9 december 2018
van 14:00 tot 16:30

Molenwandeling Mullemer Bemden

Wandeling door de beekvallei van de Dommel naar de molen van het Molhem, de enige watermolen van Peer. Hoe zag de omgeving er uit, enkele tientallen jaren geleden, toen de molen nog actief was? Waarom ligt de molen op die plaats?

Laarzen of stevig schoeisel.

Gratis

Organisatie: Natuurpunt

Meeuwen-Gruitrode & Peer

Afspraak:

Parking Kringwinkel Esmeralda, Steenweg op Wijchmaal

3990 Peer

Info en contact:

jm.hendrikx@skynet.be

0474 40 79 28

zaterdag 15 december 2018
van 21:00 tot 23:59

Uilenwandeling in de vallei van de Grote Beek

Gratis

Organisatie:

Natuurpunt Leopoldsburg-Heppen

Afspraak: Cultureel centrum van

Leopoldsburg, Kastanjedreef 1

3970 Leopoldsburg

Info en contact:

gvanzeir@yahoo.com

0474 70 89 53

zondag 16 december 2018
van 13:30 tot 18:30

winterwandeling op weg naar wijn en kaas

Onder leiding van onze gids Veerle Debay zullen we de weg vinden naar het natuurgebied Vallei van de Sint-Annabeek.

Na terugkeer kunnen we gaan genieten van verwarmende wijn en kaas. Voor deelname vragen we een billijke vergoeding.

Organisatie:

Natuurpunt Borgloon

Afspraak:

parkeerplaats naast de kerk,

Jesserenstraat z/n

3840 Jesseren (Borgloon)

Info en contact:

stefan.carolus@telenet.be

0497 24 21 38

zondag 16 december 2018
van 14:00 tot 16:30

In het spoor van bever en ever

Sporenwandeling op zoek naar sporen van de bever, ever en andere dieren die in het Vijverbroek te Kessenich voorkomen. Gratis

Organisatie: Natuurpunt Kinrooi

Afspraak: Grenskantoor

Kessenich, Venlosesteenweg 404

3640 Kinrooi

Info en contact:

natuurpuntkinrooi@gmail.com

zondag 16 december 2018
van 14:00 tot 16:30

winterwandeling en jaarafsluiting

Naar jaarlijkse gewoonte sluiten we het werkjaar af met een pittige winterse wandeling door een deel van het natuurgebied. Nadien babbelen we nog wat na rond een verwarmend houtvuurtje in open lucht met een drankje in aanslag. Uw jaarlijkse portie gezelligheid in de Vallei van de Zwarte Beek.

Gratis

Organisatie:

Natuurpunt Regio Zelem

Afspraak: Einde Broekstraat

(kruispunt met Bakelstraat),

Broekstraat z/n, 3545 Halen

Info en contact:

jan.kenens@natuurpunt.be

zondag 16 december 2018
van 14:00 tot 17:00

Winterwandeling in natuurgebied Zammelen

Een frisse neus halen in het mooie natuurgebied Zammelen, gelegen in de vallei van de Mombeek.

Gratis

Organisatie: Natuurpunt

Toeteleer Kortessem

Afspraak: 't Zoalke,

Sint-Amandusstraat 14

3724 Vliermaal

Info en contact:

kriscastro@skynet.be

0473 89 56 02

zondag 23 december 2018
van 09:00 tot 12:00

Winterwandeling doorheen de Stiemerbeekvallei

Natuurwandeling in de Stiemerbeekvallei onder leiding van een natuurgids.

Meenemen: Goede wandelschoenen.

Gratis

Organisatie: Natuurpunt Genk

Afspraak: Parking Thor park,

André Dumontlaan 3600 Genk

Info en contact: 089 36 11 08

zondag 23 december 2018
van 14:00 tot 16:00

Winterstruintocht (Bocholt)

Vlak voor feestdagen een frisse neus halen, genieten van de stilte en struinen door de grenzeloze natuur van het Smeetshof en omgeving.

2,00 Gezin: 5,00 €

Organisatie: Regionaal

Landschap Kempen en Maasland

Afspraak: infobord Grenspark

aan natuurpunthuis,

Smeetshoeve, Smeetshofweg 1

3950 Bocholt

Info en contact:

woensdag 26 december 2018
van 14:00 tot 16:30

Natuurontdekkingstocht

De gids neemt de kinderen met hun (groot)ouders mee op tocht. Op zoek naar de eerste tekenen van de lente in het bos. Ontdek hoe je leuke dingen kan doen met de lente. Kindertocht.

Gratis

Organisatie: Bezoekerscentrum

Kiewit

Afspraak: Bezoekerscentrum

Kiewit, Putvennestraat 112

3500 Hasselt

Info en contact:

bc.kiewit@natuurpunt.be

011 24 60 23

zondag 30 december 2018
van 14:00 tot 17:00

Landschaps- en wintervogelswandeling aan de Maas

Samen gaan we op zoek naar overwinterende watervogels open langs de Maas

Gratis

Organisatie: Natuurpunt

Diepenbeek

Afspraak: carpoolparking E313

Diepenbeek, Verbindingslaan 2

3590 Diepenbeek

Info en contact:

ramaekers.jos@gmail.com

0477 47 69 63

Limburgse Milieukoepel vzw
Geraetsstraat 25
3500 Hasselt

Telefoon: 011 22 50 73

E-mail: info@limburgsemilieukoepel.be

*Het secretariaat is geopend
 van maandag tot vrijdag van 9 tot 16 uur*

WWW.LIMBURGSEMILIEUKOEPEL.BE
 BEZOEK OOK ONZE FACEBOOKPAGINA